

Raadsvoorstel

Onderwerp

Uitvoeringsplan zonnevelden

Begrotingswijziging

n.v.t.

Datum raadsvergadering

21 december 2021

Portefeuillehouder

A. Wisseborn

Organisatie onderdeel

Economie & Duurzaamheid

E-mail opsteller

Pauline.van.Norden@stichtsevecht.nl

Telefoonnummer opsteller

0346254151

Registratie nummer

Z/21/210873-VB/21/97262

Aan de gemeenteraad

Voorgesteld Besluit

Het uitvoeringsplan zonnevelden vast te stellen.

Samenvatting

De gemeente Stichtse Vecht doet wat nodig is om invulling te geven aan de landelijke opgave voor de energietransitie. In september 2020 heeft uw raad de ontwerp-RES van de U16 en de lokale opgave duurzame elektriciteit vastgesteld met als doelstelling voor grootschalige energieopwekking: 0,1 TWh in 2030 en 0,2 TWh in 2040. Conform het addendum op het collegewerkprogramma 2018 - 2022 wordt dit in Stichtse Vecht met zonne-energie ingevuld wordt en niet met wind.

Vanzelfsprekend wordt actief ingezet op energiebesparing (bijvoorbeeld via www.jouwhuislimmer.nl) en de eerste drie treden van de zonneladder, denk hierbij aan het realiseren van zonnepanelen op daken, bebouwde locaties en infrastructurele voorzieningen, zoals wegen. Naast deze inzet is het ook noodzakelijk voor het behalen van de doelstelling om ruimte voor grondgebonden zonnevelden, de vierde stap op de zonneladder, te maken.

In het 'beleidskader zonnevelden' en de kanskaart is een eerste aanzet bepaald en door de raad vastgesteld welke gebieden in de gemeente kansrijk zijn voor zonnevelden en welke niet. In het voorliggende 'uitvoeringsplan zonnevelden' staat beschreven hoe de gemeente invulling geeft aan dit beleidskader en omgaat met aanvragen voor zonnevelden. Het doel van dit uitvoeringsplan is om door middel van een helder proces en een integrale afweging voor kwalitatief goede zonnevelden in Stichtse Vecht te zorgen en aanvragen efficiënt af te handelen. We noemen dit proces een maatschappelijke tender.

De gemeente Stichtse Vecht hecht bij de ontwikkeling van zonnevelden veel belang aan goede landschappelijke inpassing en aan het betrekken van de omwonenden. De resultaten van de

participatie bij de totstandkoming van het beleidskader zonnevelden, ervaringen van anderen gemeentes, provincie, gesprekken met LTO en de uitkomsten van een gehouden marktconsultatie zijn meegenomen in dit uitvoeringsplan. Ook is rekening gehouden met de komst van de omgevingswet. Daar waar mogelijk is al voorgesorteerd op de ruimtelijke procedure, zoals deze gaat gelden met de ingang van de omgevingswet. De criteria die opgenomen zijn in het afwegingskader komen boven op het al geldende landelijke, gemeentelijk of provinciale beleid. Daarnaast wordt de landelijke richtlijn voor zonnevelden 'de gedragscode zon' op land gehanteerd.

De eerste mijlpaal waar we naartoe werken is 0,1 TWh in 2030. Hiervan kan naar verwachting 0,02 TWh gerealiseerd worden door grootschalige zon op dak projecten. Het voorstel is om in twee stappen naar deze doelstelling toe te werken. Waarbij in de eerste stap 0,05 TWh wordt opengesteld. Het voordeel hiervan is dat de leerpunten verwerkt kunnen worden in een volgende maatschappelijke tender.

Bijlagen

- Uitvoeringsplan zonnevelden
- Bijlage 1 Checklist indieningsvereisten initiatiefnemer per processtap
- Bijlage 2 Afwegingskader zonnevelden Stichtse Vecht
- Bijlage 3 Beoordelingsformulier zonnevelden Stichtse Vecht
- Bijlage 4 Toelichting op beoordeling zonnevelden Stichtse Vecht
- Bijlage 5 Zon op dak potentie

Inleiding

In juni 2021 is het raadsvoorstel 'Uitvoeringsplan Zonnevelden' besproken in de fysieke raadscommissie. Mede op basis van hetgeen is besproken in de commissie, gesprekken met de wethouder, LTO, provincie Utrecht, juristen en gemeenten Wijk bij Duurstede en Houten is voorliggend voorstel op een aantal punten uitgebreid en aangescherpt. Zo wordt onder andere duidelijker dat de selectieprocedure op basis van integrale afweging plaatsvindt, is de zonneladder prominenter in het voorstel opgenomen, is de potentie van grootschalige zon op dak projecten meegerekend, is de openstelling van maatschappelijke tender aangepast van één naar twee tranches en heeft LTO een adviesrol in de selectieprocedure gekregen. Daarnaast is de algemene verklaring van geen bedenkingen geen onderdeel meer van dit voorstel.

Doel en beoogd maatschappelijk effect

De gemeente Stichtse Vecht doet wat nodig is om invulling te geven aan de landelijke opgave voor de energietransitie. Met eerdere besluiten, zoals de vaststelling van de lokale opgave in september 2020 en het beleidskader zonnevelden in december 2020 heeft de raad de doelstelling voor grootschalige energieopwekking vastgesteld: ten minste 0,1 TWh in 2030 en 0,2 TWh in 2040. Conform het addendum op het collegewerkprogramma wordt dit in Stichtse Vecht met zon ingevuld en niet met wind.

Relatie met bestaand beleid en regelgeving

In het beleidskader zonnevelden is een eerste aanzet bepaald en door de raad vastgesteld welke gebieden in de gemeente kansrijk zijn voor zonnevelden en welke niet. Dit voorliggende uitvoeringsplan zonnevelden volgt uit dit beleidskader. Het doel van dit uitvoeringsplan is om voor kwalitatief goede en kansrijke zonnevelden te zorgen. In het uitvoeringsplan staat beschreven op welke wijze de gemeente omgaat met aanvragen voor een zonneveld en op welke wijze de integrale

afweging van initiatieven gemaakt wordt. Op deze manier werken we aan optimale inpassing van de beoogde energieopwekking in de gemeente.

In het Beleidsplan Stichtse Vecht op weg naar nieuwe energie zet gemeente Stichtse Vecht de route uit om deze ambitie te bereiken. 'Nieuwe energie' betekent dat de energievraag van inwoners, bedrijven en organisaties verminderd wordt en dat energie zoveel mogelijk duurzaam wordt opgewekt.

Opgave

De eerste mijlpaal waar we naartoe werken is de vastgestelde doelstelling van grootschalige energieopwekking door middel van zon van 0,1 TWh in 2030. Hiervan kan naar verwachting 0,02 TWh gerealiseerd worden door grootschalige zon op dak projecten. Binnen onze gemeente moeten we tot 2030 nog 0,08 TWh realiseren in veldopstelling.

Het voorstel is om dit in twee stappen te doen. In de eerste maatschappelijke tender zal de realisatie van 0,05 TWh worden uitgevraagd. Tijdens en na het doorlopen van deze eerste stap zullen we het proces evalueren. Zowel deze leerpunten als het aangepaste voorstel zal wederom worden voorgelegd aan de raad. Daarnaast gaan de technische en financiële ontwikkelingen snel, in een volgende maatschappelijke tender worden de ontwikkelingen rondom zon op dak en het OER-programma meegenomen.

Maatschappelijke tender

Om de kostbare ruimte toe te kunnen wijzen aan de initiatiefnemers met de beste plannen passen we de methodiek van een 'maatschappelijke tender' toe. Binnen een maatschappelijke tender is het mogelijk om alle ruimtelijke initiatieven tegen elkaar af te wegen en hierin de beste plannen te kiezen waarvoor uiteindelijk een omgevingsvergunning kunnen worden aangevraagd. Door deze systematiek is het mogelijk om de lusten en lasten voor samenleving te spreiden.

Netinfrastructuur

Onlangs is bekend geworden dat er netcongestie is in de provincie Utrecht. Dit betekent dat er in de komende periode te weinig mogelijkheden op de netinfrastructuur aanwezig zijn om wind- en zonne-energie aan te sluiten, waarbij Stedin heeft aangegeven dat er een voorkeur is voor de combinatie van wind- en zonne-energie, omdat dit veel efficiënter aangesloten kan worden. Stedin heeft een dringend verzoek bij de U16-gemeenten neergelegd om vooral door te gaan met de uitvoeringsplannen en afwegingskaders voor duurzame energie. Hierdoor kunnen we toetsen waar nu al wel mogelijkheden zijn. En wordt zo snel mogelijk helder welke netcapaciteit op welke locaties nodig is, zodat Stedin en Tennet zo spoedig mogelijk hun investeringsplannen hierop kunnen aanpassen. Er vindt al overleg plaats met Tennet over uitbreiding van het Hogespanningsstation bij Breukelen Kortrijk in onze gemeente. Na uitbreiding heeft Stedin meer aansluitmogelijkheden.

Omdat de mogelijkheden op de netinfrastructuur ook invloed kan hebben op de maatschappelijke tender is er een go/no go moment ingebouwd nadat de initiatiefnemers hun initiatief bij de gemeente hebben aangemeld. Als er voldoende initiatieven worden aangemeld die kansrijk lijken dan worden de stappen uit het maatschappelijke tender proces doorlopen. Indien blijkt dat er te weinig en/of te weinig kansrijke aanmeldingen zijn, dan kan de Gemeente Stichtse Vecht besluiten om de vervolgstappen uit de tender niet te volgen en de initiatieven individueel te beoordelen.

Zonneladder

Bij het beoordelen van de plannen van de initiatiefnemers wordt actief de zonneladder gebruikt. Hierbij geldt dat initiatieven die gepland staan op ongebruikte terreinen en functies combineren beter worden beoordeeld dan een zonneveld dat gerealiseerd wordt op kwalitatief goede landbouwgrond. Op deze manier wordt een goede (landschappelijke) afweging geborgd.

Daarnaast is de prognose dat binnen de gemeente Stichtse Vecht 0,02 TWh gerealiseerd kan worden door grootschalige zon op dak projecten van minimaal 15 KWp (zie bijlage 5). Deze projecten kunnen meegeteld worden in de doelstelling van de RES U16. Naar verwachting betekent dit dat de gemeente tot 2030 nog 0,08 TWh moet realiseren in veldopstelling.

Als Gemeente Stichtse Vecht stimuleren we zon op (bedrijfs-) dak projecten. In 2018 en 2019 zijn hiervoor al diverse bijeenkomsten georganiseerd in samenwerking met o.a. ECUB en OVSV. Bij diverse bedrijven is het tot realisatie gekomen. In de komende periode zijn we weer met ECUB, OVSV en energiecoöperaties in overleg om de draad na de coronacrisis op te pakken, zodat meer grootschalige daken benut gaan worden voor zonne-energie.

Bij de vaststelling van de RES 1.0 heeft u ook kennis kunnen nemen van het proces om deel te nemen aan het OER-programma (hernieuwbare energie op rijksgrond), waarbij rijksgronden zoveel mogelijk benut zullen worden voor zonne-energie. Hierbij nemen wij, samen met de gemeente De Ronde Venen, deel aan zowel het OER-programma in de provincies Noord-Holland als in Utrecht. Wij verwachten dat in 2022 de onderzoeksresultaten beschikbaar zijn en helder wordt voor welk gedeelte van onze opgave we zonne-energie kunnen realiseren en meetellen in de berm van de rijkswegen in onze gemeente.

Juridische procedure voor een omgevingsvergunning

Het realiseren van een zonneveld past vaak niet binnen het geldende bestemmingsplan. Om medewerking te kunnen verlenen aan een zonneveld zal het bestemmingsplan gewijzigd moeten worden. Het is ook mogelijk om van het geldende bestemmingsplan af te wijken met behulp van de 'uitgebreide WABO procedure'. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden alle bestemmingsplannen automatisch onderdeel van het (tijdelijke) Omgevingsplan. Voor een zonneveld kan een buitenplanse omgevingsplanactiviteit worden aangevraagd. Na het verlenen van de omgevingsvergunning zal de omgevingsvergunning mettertijd verwerkt worden in het Omgevingsplan.

In het raadsvoorstel van juni jl. werd als onderdeel van de juridische procedure ook de Algemene verklaring van geen bedenkingen (VVGB) genoemd. Bij deze herziene versie is dit onderdeel eruit gehaald. Bij de uiteindelijke beoordeling van vergunningaanvraag zal de Raad om een verklaring van geen bedenkingen – en na invoering van de Omgevingswet om advies – worden gevraagd.

Argumenten

Selectieprocedure vindt op basis van integrale afweging plaats

In het Afwegingskader Zonnevelden staan alle criteria waarop de plannen van initiatiefnemers worden beoordeeld. De thema's bestaan uit generieke voorwaarden en richtlijnen die voor heel gemeente Stichtse Vecht gelden. Daarnaast heeft ieder specifiek kavel binnen Stichtse Vecht ook specifieke criteria en belangen. Dit vraagt maatwerk per kavel. Alle ambtenaren van verschillende vakdisciplines uit de beoordelingscommissie beoordelen de plannen eerst afzonderlijk. Uiteindelijk maakt de beoordelingscommissie gezamenlijk een integrale afweging tussen alle criteria en belangen.

Zonneladder heeft een prominente rol

Bij het beoordelen van de plannen van de initiatiefnemers wordt actief de zonneladder gebruikt. Hierbij geldt dat initiatieven die gepland staan op ongebruikte terreinen en functies combineren beter worden beoordeeld dan een zonneveld dat gerealiseerd wordt op kwalitatief goede landbouwgrond. Op deze manier wordt een goede (landschappelijke) afweging geborgd. Daarnaast is de potentie van zon op grootschalige daken meegenomen in de doelstelling.

Ontwikkelaars van zonnevelden hebben zich gemeld

Zonnevelden, grondgebonden of niet, zijn de laatste jaren rendabel geworden. Diverse ontwikkelaars van zonnevelden hebben zich al gemeld bij de gemeente en willen graag zonnevelden ontwikkelen op ons grondgebied. Met deze processtappen zorgt de gemeente dat initiatiefnemers weten waar ze aan toe zijn. Tegelijkertijd geeft het ruimte aan de gemeente om de juiste afwegingen te maken op

gebied van alle belangen. In het uitvoeringsplan wordt toegelicht hoe de integrale afweging gemaakt wordt tussen al deze belangen.

Beste initiatieven tegen elkaar afwegen

Door de initiatiefnemers op hetzelfde moment hun aanvraag/principeverzoek in te laten dienen, kunnen de initiatieven tegen elkaar afgewogen worden en kan de gemeente voor de beste plannen kiezen. Daarbij staat een integrale afweging centraal.

Kanttekeningen

Er is (nog) geen ruimte op het net

Vanwege de snel groeiende hoeveelheid decentraal geproduceerde wind- en zonnestroom raakt het landelijke hoogspanningsnet van TenneT in de regio Utrecht vol. Doordat in het hoogspanningsnet de grens om elektriciteit terug te leveren is bereikt, betekent dit ook dat er op het net van Stedin mogelijk geen ruimte meer is voor nieuwe aanvragen van transport van opgewekte energie. Door nu wel het maatschappelijke tenderproces voor zonnevelden te starten kan getoetst worden waar binnen onze gemeentegrenzen nu wel mogelijkheden zijn en heeft Stedin eerder zekerheid over de locaties en kan er eerder in uitbreiding van het net worden geïnvesteerd. Daarnaast geeft zekerheid in de geplande locaties de mogelijkheid om de dialoog met de omgeving op een grondige manier vorm te geven.

Zonnevelden zijn niet onomstreden en hebben impact op de omgeving

Zoals de meeste vormen van elektriciteitsopwekking hebben ook zonnevelden een impact op de omgeving. De impact van zonnevelden is lokaal goed zichtbaar. Onder andere hierdoor wordt er door inwoners en ondernemers heel verschillend gedacht over zonnevelden. Bij de beoordeling van de plannen wordt daarom kritisch gekeken naar de inpassing en de manier waarop de omgeving betrokken wordt.

Aandacht nodig bij beheer zonneparken voor biodiversiteit

Zonneparken worden vaak aangelegd op voormalige landbouwgrond. Dit kan leiden tot een verhoging van de natuurwaarden, omdat bemesting en het gebruik van bestrijdingsmiddelen niet meer nodig zijn. Uit onderzoek van Wageningen Environmental Research, in opdracht van het Ministerie van LNV, blijkt dat er in werkelijkheid nog te weinig aandacht is voor de biodiversiteit. Met name het beheer kan nog veel beter. Om de biodiversiteit op voormalige landbouwgrond te verhogen moet de voedselrijkdom dan ook afnemen, zodat meer plantensoorten de kans krijgen om te groeien. Dit kan, zeker in de eerste vijf jaar, door te maaien en het maaisel af te voeren.

Communicatie

Voorafgaand aan het uitvoeringsplan heeft de gemeente een beleidskader ontwikkeld waarin is aangegeven waar zonnevelden kansrijk zijn en in welke landschappelijke context een zonneveld ingepast moet worden. Dit beleidskader is ook bedoeld om bewoners, van met name het buitengebied, en andere stakeholders te informeren over zonnevelden en de uitgangspunten waaraan deze moeten voldoen. Een belangrijk onderdeel van dit beleidskader is welke procesparticipatie en financiële participatie de gemeente eist van de initiatiefnemer. Verdere communicatie over het uitvoeringsplan in het eerste en tweede kwartaal van 2022 zal in nauw overleg met afdeling Communicatie worden uitgewerkt en uitgevoerd. Alle informatie over de zonnevelden zijn nu al terug te vinden op de gemeentelijke website via www.stichtsevecht.nl/zonnevelden.

Financiën, risico's en indicatoren

Dit voorstel is een vervolg op het vastgestelde beleidskader zonnevelden. De realisatie van de zonnevelden vormt de bijdrage van de gemeente Stichtse Vecht aan de RES 1.0 op basis van de lokale opgave duurzame elektriciteit van 0,1 TWh in 2030 en 0,2 TWh in 2040. Waarbij in deze eerste stap 0,05 TWh wordt opengesteld.

Het begeleiden van het totale proces zal een beslag leggen op de ambtelijke capaciteit. De verwachting is dat er vijf tot acht principeverzoeken in de maatschappelijke tender behandeld zullen worden en dat deze procedure zal leiden tot uiteindelijk drie vergunningaanvragen. De ambtelijke capaciteit voor het begeleiden van het maatschappelijke tender traject is niet toereikend. Hiervoor zullen we externe capaciteit en expertise voor moeten aantrekken in de periode 2022 / 2023. De totale kosten hiervan zijn naar raming €70.000. Deze kosten worden gedekt uit de bestaande budgetten van het programma Fysiek (taakveld milieubeheer/volkshuisvesting en ruimtelijke ordening).

Voor het dekken van de kosten van een eventuele bestemmingplan procedure wordt een anterieure overeenkomst met de initiatiefnemer gemaakt. De hoogte van deze kosten hangt af van de omvang van het plan en de benodigde ambtelijke inzet en wordt bepaald in het bouwplan toets team. De kosten van de behandeling van de vergunningaanvragen worden gedekt door de legesinkomsten.

Als omwonenden op basis van de veranderende situatie een verzoek tot planschade indienen, waarvan t.z.t. uit onderzoek blijkt dat deze gegrond zijn, dan worden deze kosten verhaald op de initiatiefnemer. Dat kan door het sluiten van een planschade overeenkomst (eventueel in combinatie met een anterieure overeenkomst) met de initiatiefnemer. Via deze overeenkomst(en) zijn de financiële risico's voor de gemeente afgedekt.

Vervolg

Na vaststelling van het uitvoeringsplan door de raad kunnen initiatiefnemers hun initiatief aanmelden bij de gemeente. Na deze eerste stap vindt er een go / no go moment plaats. Als er voldoende initiatieven worden aangemeld die kansrijk lijken dan wordt de volgende stappen uit het maatschappelijke tender proces doorlopen. Indien blijkt dat er te weinig en/of te weinig kansrijke aanvragen zijn, dan kan de Gemeente Stichtse Vecht besluiten om de maatschappelijk tender niet op te starten.

De stappen uit de maatschappelijke tender zijn vervolgens: de vooroverleggen, de integrale beoordeling van de principeverzoek, het collegevoorstel met daarin een toelichting van de initiatiefnemers die een vergunning mogen aanvragen en uiteindelijk het traject met de ruimtelijke procedure. Mede doordat er nu nog geen ruimte op het elektriciteitsnet geven we de initiatiefnemers langer de tijd om de dialoog met de omgeving op een grondige manier vorm te geven.

2 november 2021

Burgemeester en wethouders van Stichtse Vecht

Gemeentesecretaris
Drs. F.J. Halsema

Burgemeester
drs. A.J.H.T.H. Reinders